

Méder Ilona festménye

NEKROLÓGOK

Veszteségeink - Elment Thurzó Sándor

Vasárnap elhunyt Várad zenetörténésze. Szép kort ért meg, halálával, egy intézmény-emberrel lettünk kevesebbek.

Thurzó Sándor nemrég még részt vett a helyi zenei és más kulturális eseményeken. Sanyi bácsinak mindenkire volt egy kedves szava és mindenkire érdeklődve, törődéssel fordult még akkor is, amikor némely rosszul tudást, hiányos ismeretet érzett fontosnak kiigazítani, helyretenni, pótolni. Majd kilenc évtizedes pályafutását, életművét nem lehet pár sorban összegezni, sorjáználni. A nagyváradai filharmónia hegedűművészeként ment nyugdíjba 1973-ban, valamikor a harmincas évek közepén került a zenei társasághoz egész fiatalon. Másfél évtizedig volt a háború alatt és után, a színház zenekarának koncertmestere, de párhuzamosan folytatta tevékenységét a filharmóniánál is, mint hegedűs és művészeti titkár. Néhány éves kitéréssel megjárta a bábszínházat, is mint zenei vezető, hogy aztán újból a filharmóniánál szolgálja a muzsikát és a publikumot. Nagyvárad zenei múltja adatainak fáradhatatlan gyűjtője volt. Több mint fél évszázadon át jegyezte fel folyamatosan a város nagyobb nyilvánosság elé szánt, jelentősebb koncertjeinek műsorát, közreműködőit. Beleértve a viszonylagos szabadság éveinek virágzó, majd a kilencvenes években lassan újraeledő egyházzenei hangversenyéletét, melyet a közbeeső időben polgári állása kockáztatása nélkül nem követhetett nyomon.

Nyugdíjasként is remekül aktív volt. Szerzőesteket, kamarakonzerteket szervezett, cikkeket, tanulmányokat írt. Az egykori püspöki udvar jeles komponistáinak és karmestereinek (M. Haydn, Dittersdorf) életét és munkásságát is kutatta. Sanyi

bácsi két évtizeddel ezelőtt ott bábáskodott a Varadinum vonós-
négyes megalakításánál, amelynek vezetője ifj. Thurzó Sándor
József. A komolyzene művelése és népszerűsítése immár gene-
rációkon átívelő életcél a Thurzó családban.

Id. Thurzó Sándor temetéséről a család intézkedik és ad
hírt majd.

(Reggeli Újság, 2009. szeptember 7.)

Dénes László

Az örökérvényű zene üzenete

Thurzó Sándor emlékére

Mindig elfog a szorongás, amikor hírül veszem, hogy egy
kedves ismerős eltávozott közülünk. Akkor döbbenünk rá iga-
zán, hogy az élet olyan adomány, amit nem szabad hiábavalóan
elfecsérelnünk. Ha valaki hasznosan tölti el az életét, azt Thurzó
Sándorról el lehet mondani. Munkabírásban örök fiatal ma-
radt. A közismert muzsikus, zeneirodalmár, szimpatikus, meg-
nyerő, közvetlen egyéniség volt. Még annak idején a Fáklyához
is bejárogatott, hozta zenei tárgyú írásait, mindenkihez volt egy
kedves szava. Velem is sokszor elbeszélgetett, pedig bevallom,
nem vagyok túl járatos a komolyzenében, de ő emiatt nem
tartott engem kevesebbre, értékelte újságírói ténykedésem. Bár
más-más volt az érdeklődési területünk, mindig megtaláltuk a
közös hangot egy-egy baráti beszélgetésre. A Bihari Naplónál is
többször találkoztunk, nem számítottak az évtizedek, melyek
elmúltak felettünk, megtaláltuk a közös témát, a hivatásunk
szeretetét, ami összekötött bennünket. Más-más úton jártunk,
de ő emiatt nem tett különbséget, a zene volt mindene, ezért
nagyon tiszteltem, de úgymond egy kis nosztalgia lappangott
bennem, mert a komolyzene világából kirekesztve éreztem
magam. Tudom sokat veszítettem ezzel, de amit az ember fiatal
korában akarátán kívül elmulasztott, már nagyon nehéz bepó-
tolni. ...Nála szerencsésen ötvöződött a lehetőség a tehetséggel,

amit késői öreg koráig gazdagon kamatoztatott. Szép kort ért meg, éveinek száma sem lankasztotta, hogy életcélját a zene szolgálatának szentelje. Thurzó Sándor már az égi húrokon, a zene szeretetének hullámhosszán üzen nekünk, hogy az örökérvényű, halhatatlan dallamok szebbé teszik életünket...

(Bihari Napló, 2009. szeptember 10.)

D. Völgyesi Erzsébet

Elhunyt Thurzó Sándor, Nagyvárad zenetudósa

Thurzó Sándor, Nagyvárad zenetudósa, történésze, a muzsika odaadó „lelke” ment el közülünk, munkájával, mindennapi tevékenységével, gazdag s múlhatatlan emléket hagyva maga után.

Majd egy századot átölelő, fáradhatatlan és áldozatot igénylő sokrétű munkássága révén tárult fel Várad megannyi részletekre kiterjedő zenekultúrája. Sok száz koncert lelkiismeretes szervezője, a Városi Kultúrház, valamint a velencei Római Katolikus Művelődési Otthon, nemkülönben a színház és a bábszínház tanúskodhat az ezernyi rendezvény művészi színvonalú előadásairól. Ötvenhét zeneszerzői est sorában idézhetjük fel a város komponistáiról való megemlékezést: Bihari Sándorról, Csire Józsefről, Ridzyk Gyöngyiről, Macalik Alfrédéről szóló előadások hangzottak el, szólisták fellépésével gazdagítva az esteket. Emberben bízó szerény magatartású, s örömet fakasztó klasszikus zene önzetlen ápolása életcélként lebegett előtte. Ugyanakkor hűségese hegedűje kísérte végig útján a hajdani, s majd a jelenkori filharmónia, valamint a színházi és bábszínházi együttes hangszeres művészeként. Felejthetetlen rendezvényei mellett, hosszú pályafutása során az opera váradai meghonosítása is foglalkoztatta. Ennek érdekében a lehetőségeknek megfelelően több opera előadást szervezett meg, mint például Mozart Bastien és Bastienne-jét. A fellépő szereplők közül kerültek ki jelentős operaénekesek, mint például Bancsov Károly és Drimba Nóra.

Zenetudományi munkássága is jelentős: tanulmányokat közölt a Fáklyában, Bihari Naplóban, valamint a Művelődésben és a Zenetudományi Írásokban. Méltatta Francisc Hubic pályáját is. Tudományos igényű írásokat közölt, felfedeztetve a három hajdani váradai zeneszerző: Carl Ditters von Dittersdorf, Michael Haydn és Pichl Venzel munkásságát. Thurzó Sándor 2003. november 15-én önzetlen munkássága elismeréseként megkapja a Pro Partium-díjat a Királyhágómelléki Református Egyházkerülettől. 2006. október 29-én, Bartók Béla születésének 125. évfordulója alkalmából Bartók-emlékdíjjal tüntetik ki a nagyváradi városházán. A Partiumi füzetek sorozatában jelentette meg 2007-ben Bartók Béla Nagyváradon a helyi sajtóban című dokumentális összeállítását. Fájó szívvel idézzük fel alakját, melyre az elmúlás tett pontot. Haydn egy sora kívánczik ide:

„Halál kopogtat az ajtómon, félelem nélkül nyitom ki. Életem egy harmonikus dal volt.” Végző búcsúként Kosztolányi Dezső egy gondolatát idézhetjük: „Ma álmodom elviszi az enyhe szél, s az ábrándos, ezüstös halk szonáta... olyan akár egy kisgyerekkacaj, akár a holdas jegenyének árnya, akár haló ajkon a tompa jaj, hogy egyre halkul, meghal a szonáta.” Emléke éljen tovább az élő szívében. Nyugodjál békében!

(Bihari Napló, 2009. szeptember 10.)

Tuduka Oszkár

A nagyváradi zenei élet továbbéltetője

Vannak lelkes kollégák, de ott van a fiam, az unokám, szóval még családi vonatkozásban is reménykedem benne, hogy folytatják munkámat, mert én már nem sokáig csinálom, de leraktam az alapját annak, hogy tovább éljen a dolog - nyilatkozta 2006 augusztusában a Bihari Naplónak Thurzó Sándor, aki nyolcvan év felett is fiatalokat meghazudtoló frissességgel, kiapadhatatlan lelkesedéssel és kimeríthetetlen energiával beszélt arról, amit a legjobban szeretett a világon, a Zenéről. Ezt

hajtotta állandóan előre, ez motiválta, a muzsikának és a muzsikáért élt. Ma is a fülemben cseng a Sanyi bácsi hangjából áradó mérhetetlen szeretet, amikor a zenéről, a koncertekről és a terveiről beszélt. Igen, a terveiről, mert 89 évesen is tele volt tettvággyal. Elmondta például, hogy az egyik nagy álma: Nagyváradon hozzon létre egy zenei múzeumot. Ehhez a nagy munkához már hozzá is fogott, de sajnos már nem fejezhette be. Az évtizedek során szinte páratlan kottatárat gyűjtött össze. Minden kottát, amit csak lehetett, megvásárolt, nemcsak a kamarazenei kottákat, például megszerezte Michael Haydn szimfóniáit is. Így lehetőség adódott arra, hogy 2004-től rendszeresen megszervezzék Nagyváradon azt a méltán híres és elismert fesztivált, mellyel Michael Haydn, Wenceslaw Pichl és Karl Dittersdorf emlékének adóztak. Szerette volna, ha ez a fesztivál nemzetközivé nőné ki magát, mert Thurzó bácsinak szívügye volt, hogy foglalkozzon olyan európai rangú zeneszerzőkkel, akik sokat tettek a zenei életért.

Elsorolni is hosszú lenne, hogy mit köszönhet Nagyvárad és a Pece-parti Párizs zenei élete Thurzó bácsinak, akár mint filharmónia tagjának, a színházi zenekar koncertmesterének, akár mint számtalan zenei fesztivál főszervezőjének, akár mint zenetörténésznek. Nemcsak a ma már oly népszerűségnek és elismerésnek örvendő Varadinum vonósnégyes létrejötténél és elindításánál bábáskodott, de a Festum Varadinumon is rendszeresen szervezett színvonalas és páratlan komolyzenei koncerteket. A Váradvelencén tartott kamarazenei hangversenyek is fáradhatatlan munkájának köszönhetőek. Külön élmény volt látni és hallani, amikor a zenéről beszélt, vagy amikor végtelen türelemmel magyarázott a fiatal zenészpálántáknak.

Nagyon nehéz elfogadni és tudomásul venni azt, hogy Thurzó bácsi már nincs közöttünk, hiszen ő már az égi koncertpódiumon tevékenykedik, úgy ahogy tette itt is, határtalan odaadással, örömmel és alázattal. Hiszem és vallom, hogy Sanyi bácsi valójában nem halt meg, hiszen szellemisége, zeneszeretete tovább él bennünk, szakmai tudása, embersége, a nagyváradi zenei életért kifejtett áldozatos tevékenysége például fog szolgálni mindannyiunk számára.

Amikor a Bihari Naplónak adott legutóbbi interjújában arról kérdeztem Thurzó bácsit, hogy mi ad erőt neki a munkájához, azzal a rá jellemző kópés mosollyal a szája szélén azt mondta: „Egy életen át úgymond így szórakoztam. Emellett fantasztikusan nagy szerencsém volt nekem az életben, hogy a tanáraimnak is szót fogadtam, és nagyon szerettem olvasni”. Szívből köszönünk neked mindent, amit Nagyvárad zenei életéért és a muzsikáért tettél. Ég veled, drága Sanyi bácsi!

(Bihari Napló, 2009. szeptember 21.)

Rais W. István

Részvétnyilvánítások

Id. THURZÓ SÁNDOR zenetudós 2009. szeptember 6-án hunyt el, 89 éves korában. Köztiszteletben álló egyénisége volt a nagyváradai nagyközéletnek. Megnyerő közvetlensége, kedves szelídségével és figyelmességével vált közismertté. Számon tartotta ismerőseinek névnapját, nem felejtve el Nők napját sem.

A harmincas évek derekától tagja volt a Nagyváradai Filharmonia Társaságnak. Zenei nevelője, irányítója Weisz József hegedűművész volt. Az Ő sugalmazása révén kezdte gyűjteni a város zenei életével kapcsolatos adatokat, újságcikkeket. 1943–44-ben dr. Szalay Elemér zeneszerzési tanszakán képezte magát. (Emődi János: Zenetörténeti dokumentumok, 134. oldal) Kezdeményezésével jött létre a VARADINUM Vonósnégyes, amely két évtizede működik.

2009 nyarán, műtét utáni lábadozása idején látogattuk meg Schmidt Magdolna zongoratanárnővel és Horváth Ella, Budapesten élő hegedűssel. Horváth Ella a színházi zenekar első hegedűsének lányát a negyvenes években látta utoljára. A látogatást meglepetésnek szánta, nem mutatkozott be. Thurzó Bácsi 50 év után felismerte, meghatódottan, örömmel fogadta.

Tudta, hogy rákos beteg, de bízott erős természetében.

Szobájának egy falát tudományos gyűjteménye tölti be, amely feldolgozásra vár.

Rendkívüli ember volt, minden ismeretterjesztő előadáson, könyvbemutatón részt vett. Nem akadályozta ebben az időjárás sem. Láttam az olasz református kultúrház felé igyekezni a Garasos-híd csúszós útján. Ott volt Stoff Zita nővér halotti búcsúztatóján a Barátok templomában. Mikor vége lett a szer-tartásnak, kijöttünk a templomból, olyan zivatar kerekedett, hogy hömpölygött a víz az úton. A Körös áruháza előtti villamos-megálló megközelíthetetlen volt. Az áruháza bejáratában húzódtunk meg, s az eső elálltával bokáig érő vízben igyekeztünk a megállóhoz. Thurzó Bácsi a lányával volt, szintén gázolta a vizet félcipőben.

Méltóképpen búcsúztatta a város. Elnyerte a díszpolgári kitüntetést.

Wallner Rais István nekrológja: A nagyváradi zenei élet továbbélője (2009. szeptember 21.) méltatja nemeslelkűségét, szellemiségét.

(Bihari Napló 2009. szeptember 21.)

Tuzson Erzsébet tanárnő

*

Stimată Familie, prieteni, colegi, cunoscuți, colaboratori. Am venit aici să stăm lângă sicriu, în care doarme un suflet mare al muzicii, pe care l-am cunoscut în anii 1982-83, la Casa Pensionarilor, zis CARPO, fiind și eu al organizației. Am alcătuit un grup vocal din 11 cântărețe modeste, dar iubitoare de a cânta. Aici am cunoscut această familie cu Thurzó Sándor, soția Margareta. Margareta a cântat solo voce sopran, băiatul lor la violă și unul nepot. Mai apoi am devenit cunoscuți și am intrat în lume. Am câștigat multe premii împreună în multe locuri, cu sprijinul acest om și suflet de muzică. Prin el am găsit o familie cu aceste daruri, iar el a avut ocazia să-l aibă și pe al doilea nepot, toți muzician și prin ajutorul domnului Thurzó seniorul a fost și el activ. A luat parte la multe spectacole care s-au ținut în oraș cu fiul lui Sanyika. Nu trebuie să-l uităm așa repede, că acea ani pe care a apucat 89, sânt plin de

muncă, de dăruire și satisfacție. Dragă Thurzó barát, așa ne onoram noi, când stăteam de vorbă să te odihnești în pace, ai urmași frumoși cu talent și harnici. Amin.

(Elhangzott 2009. szeptember 21-én a Rulikowski temetőben)

Rădulescu Julia

Tegnap temettünk

Nagy részvét mellett, református szertartással helyezték örök nyugalomra a váradi temetőben a hónap elején elhunyt THURZÓ SÁNDORT, aki 89 éves korában távozott a város zenei életéből, de úgy, hogy szinte pótolhatatlan űrt hagyott maga után. Zenészi, közösségszervezői, muzikológusi, krónikási, kutatói, közéleti stb. pályáját Tőkés László püspök vázolta a ravatalnál, halottbúcsúztató beszédében többször is utalva arra, amely az elhunyt hosszú, de mozgalmas életében mindvégig meghatározó és utódai számára követendő volt és lesz. A temetésen, a családon kívül számos muzsikusz, művészember, humán és műszaki értelmiségi, közéleti szereplő jelent meg, magyarok és románok. Váradi kántorokból és zenetanárokból álló kamarakórus gyönyörű korállal búcsúzott a felejthetetlen egyéniségű Sanyi bácsitól.

(Reggeli Újság, 2009. szeptember 22.)

Végső búcsú Thurzó Sándortól

A mennyei zenét hallgatja Thurzó Sándor

Hétfőn kora délután helyezték örök nyugalomra a nagyváradi Rulikowski temetőben Thurzó Sándort, Nagyvárad jeles zene-történészét, városunk zenei életének kiemelkedő alakját. Igen sokan vettek végső búcsút tőle, szónokok méltatták sokrétű tevékenységét.

A család, rokonok, közeli barátok mellett Thurzó Sándor számos tisztelője, egykori munkatársa, tanítványa jelent meg a

Rulikowski temető városi kápolnájában, hogy végső búcsút vegyen Nagyvárad jeles, nagy tiszteletnek örvendő zenetudósától. Tőkés László EP-képviselő, leköszönt püspök mondott búcsúbeszédet a városi kápolnában felállított koporsó előtt, és jelen volt Csűry István megbízott püspök is. Tőkés László a Példabeszédből és Pál Rómabeliekhez írt leveléből vett idézetekre épített búcsúbeszédet. „Nagytudású, értékmentő és értékteremtő igaz magyar ember hagyott itt bennünket” – jellemezte e nemcsak nagy tudású, de nemes embert is Tőkés László. Thurzó Sándor egy életcél tudott maga elé kitűzni, és ebben követte Őt családja is, hangsúlyozta a búcsúztató, hozzátéve, hogy Thurzó Sándor a magyarság szolgálatára, Nagyvárad javára élt és tevékenykedett. „Értékvesztett világunkban érték az, amit ő képvisel. A szubkultúrák, a talmi értékek értékke kikiáltott világában nagy szükség van olyan értékteremtőkre, mint akinek koporsójánál ilyen nagy számban gyűltünk most össze. Ember volt a javából, mert szerette azt, amit művelt, és azokat, akiknek tudását átadta” – fogalmazott Tőkés László.

Búcsúbeszéde utolsó részében Tőkés László elmondta, hogy az érték egyszerre ajándék és adósság, és mindannyian adósok vagyunk Istennek és egymásnak.

A zene is szeretet. – Ekkor idézte az újtestamentumi gondolatot is: senkinek semmivel ne tartozzatok, hanem csak az-
zal, hogy egymást szeressétek és Thurzó Sándor a zene útján fejezte ki szeretetét, hiszen, ahogy Tőkés László fogalmazott, az igazi művészetből is a szeretet sugárzik. Thurzó Sándor jól gazdálkodott az Istentől kapott talentummal, nemcsak megőrizte, de kamatoztatta az Isten kegyelméből neki adományozott talentumot, méltatta a közülünk eltávozott érdemeit.

„Isten veled, viszontlátásra!” – köszönt el végül Várad illusztris zenetudósától Tőkés László, aki az imádság során elmondta: „Hiányozni fog alakja Várad utcáiról, a koncerttermekből, hiányozni fog családja köréből, de hiánya gazdagítja emlékezetünket.” A búcsúbeszéd után a család és a gyászolók hosszú menete kísérte Thurzó Sándort végső nyughelyéhez.

(Bihari Napló, 2009. szeptember 22.)

